

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 29. avgust 2016

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Odločanje v skupnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ zmožnost posameznika ali skupine, da odloča o ravnanju drugih tudi proti njihovi volji	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ tradicionalna oblast	
	2	dve od: ♦ Temelji na prepričanju, da je tako vedno bilo in da je tradicija sveta in nespremenljiva. ♦ Prevladovala je v plemenskih in fevdalnih družbah. ♦ Upravičuje (legitimizira) se z božjo voljo. ♦ Oblast je dedna ...	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	♦ (državno) ozemlje ♦ prebivalstvo ♦ (suverena) oblast	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ idejno, politično delovanje, povezano z obstojem (lastnega) naroda ter uveljavljanjem njegovih pravic in potreb	
	1	♦ nacionalna zavest, nacionalni ponos, patriotizem oz. domoljubje, osvoboditev izpod tujega jarma	
	1	♦ agresivnost proti drugim narodom zaradi različnih vzrokov in z različnimi cilji (ozemeljske težnje, ekonomske koristi, zgodovinsko pogojeno sovraštvo ...)	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ B	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ plebiscit	Rešitev volitve ni pravilna.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	2	ena od: ♦ vzpostavitev partnerstva med tradicionalnima nasprotnicama (Francijo in Nemčijo) ♦ poskus distanciranja Nemčije od lastne nacistične preteklosti ♦ zlom angleškega in francoskega kolonializma ter posledična slabitev omenjenih držav ♦ blokovska razdelitev poveljne Evrope ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.8	1	♦ nizka volilna udeležba oziroma neudeležba na volitvah	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.9	2	dve od: ♦ poznejša pridobitev volilne pravice ♦ konservativni pogledi na vlogo ženske (skrb za biosocialno reprodukcijo) ♦ seksizem ♦ androcentrična kultura ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.10	3	tri od: ♦ hierarhična struktura (piramidalna veriga ukazovanja) ♦ delitev dela ♦ postopki temeljijo na zapisanih pravilih ♦ vse odločitve so v pisni obliki in arhivirane ♦ formalni odnosi ♦ nepristransko oz. brezčustveno opravljanje dela ♦ predpisano znanje oz. izobrazba zaposlenih ...	

2. Družba – zdravje, telo, bolezen

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	♦ Človekovo telo ni le biološka danost, je stvaritev družbenih, kulturnih, ekonomskih silnic in praks. ♦ Telo krasimo, preoblikujemo, zdravimo in z njim komuniciramo.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	4	dve od: ♦ obrezovanje moških spolovil ♦ odstranjevanje klitorisa pri ženskah ♦ tetoviranje ♦ prebadanje (pearsing) ♦ lepotna kirurgija ♦ samopoškodovanje ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	4	♦ religiozno-mitične razlage: izvor bolezni in zdravja vidijo v obstoju nadnaravnega ... ♦ medicinske razlage: izvori bolezni in zdravja so v naravi, lahko jih izkustveno spoznamo in razumsko pojasnimo ...	Za vsako pravilno navedbo in ustrezno razlago po 2 točki, skupaj 4 točke, za pomanjkljivo razlago ustrezno manj točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ medikalizacija: vedno več področij družbenega življenja, navad posameznika itd. je obravnavanih z vidika medicine	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ telo kot biološko-fiziološka entiteta ♦ bolezen kot odklon od normalnega stanja ♦ delovanje telesa kot stroja ♦ jasno razmejevanje med normalnimi in bolezenskimi stanji ♦ vsaka bolezen zahteva znanstveno specializacijo in specialiste ... 	Za vsako pravilno navedeno in pojasnjeno značilnost dobi 2 točki, skupaj 4 točke.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	2	♦ Javni zdravstveni sistem omogoča (vsaj delno) brezplačen dostop do zdravstvenih storitev vsem prebivalcem ne glede na njihov družbeni status in druge okoliščine ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	2	♦ Posamezniki naj bi sami poskrbeli za zdravje z zdravim življenjskim slogom (prehrana, gibanje, izogibanje alkoholu ...).	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	1	♦ C	

3. Šolanje

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ načrtno in sistematično izobraževanje ter vzgoja	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ formalni	
	2	♦ Urejajo jih formalne norme: zakoni in pravilniki.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ ekonomski: potrebno izobraževanje delovne sile ♦ politični: oblikovanje državljske pripadnosti/identitete ♦ drugi (moralni/intelektualni/kulturni): npr. razvoj javne blaginje, več socialnih pravic, preprečitev neželenih družbenih pojavov ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	♦ Ljudje se lahko izobražujejo v javnih šolskih sistemih ne glede na raso, spol, družbeno poreklo, etnično pripadnost.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Formalna izobrazba omogoča zaposlitev, poklicno napredovanje, ustrezno plačilo za delo, ustvarjanje eksistenčnih možnosti. Posameznik na to lahko sam neposredno (vsaj delno) vpliva. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ B	
	1	♦ D	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ družbeni izvor je še vedno pomemben dejavnik ♦ gmotni položaj družine vpliva na dolžino šolanja in na vrsto izobrazbe ♦ različne možnosti deklet in fantov (vpliv spola) predvsem v gospodarsko manj razvitih okoljih ♦ vpliv kulturnega kapitala ♦ vpliv socialnih omrežij ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.8	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ hiter tehnološki razvoj ♦ družbene spremembe ♦ osebni razvoj ♦ pravica posameznika ♦ posebna odgovornost posameznika ♦ nujnost prilagajanja trgu (delovne sile) ... 	Za pravilno navedbo in ustrezno utemeljitev vsakega posameznega vidika dobi 2 točki, skupaj 4 točke, za pomanjkljivo utemeljitev ustrezno manj točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.9	1	♦ izobraževanje: formalno, v institucijah, družbeno priznано učenje: poleg formalnega vidika še neformalne oblike zunaj šolskega sistema; z osebnega stališča je učenje sestavina vsakega izobraževanja, ni pa vsako učenje tudi izobraževanje	

4. Množični mediji in komunikacije

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ odkrita sporočila: nevtralen prenos vsebin ♦ prikrita: prenos vrednot, čustev in sodb 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	♦ posredovanje informacij/novic o različnih vsebinah, pri čemer so mediji selektivni	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ zabavna (razvedrilna)	
	1	♦ pojasnitev funkcije	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ prepričljivost ♦ verodostojnost ♦ standardizacija okusa ♦ lažja/večja identifikacija gledalcev ... 	Za vsako pravilno navedbo in razlago dobi 2 točki, skupaj 4 točke, za pomanjkljivo razlago ustrezno manj točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	♦ neodvisnost glede na politično oblast in kapital	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	3	♦ izobraževanje ♦ obveščanje ♦ zabava	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	2	♦ Javni mediji upoštevajo vse okuse, programi so splošno dostopni, namenjeni tudi manjšinam, pomembna je avtonomnost.	
	2	♦ Komercialni mediji razumejo občinstvo v vlogi potrošnika, občinstvo razumejo kot trg, stremijo k visoki gledanosti, merilo je zaslužek.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.8	1	♦ medijska reprezentacija	

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje elementov, pomembnih za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditve je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo subkulture in mladinske subkulture. ♦ Predstavijo nastanek in družbene okoliščine, ki so vplivale na nastanek mladinskih subkultur (pomen naraščanja življenjskega standarda, podaljševanje šolanja, razvoj storitvenega sektorja, demokratizacija, širjenje človekovih pravic in širitev množičnih medijev), ter jih povežejo v celovit odgovor. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo, predstavijo, povežejo: <ul style="list-style-type: none"> – etnična slojevitost (hierarhija etničnih skupin), – etnična distanca, – etnična segregacija, – etnična diskriminacija. ♦ Vključijo konkretne primere. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo družino in možnosti definiranja družine (izpostavljena sociološka definicija). ♦ Razložijo pojem univerzalnosti družine. ♦ Utemeljijo teorijo G. Murdocka. ♦ Utemeljijo nasprotovanje njegovi teoriji, navedejo primere oziroma avtorje (enega), ki ji nasprotujejo, in njihove utemeljitve. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo religijo. ♦ Predstavijo integracijsko funkcijo religije. ♦ Razpravljajo o dveh vidikih le-te: povezovalnem in razdruževalnem. ♦ Vključijo konkretne primere. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo zaposlitev. ♦ Predstavijo pomen zaposlitve (glavni vir dohodkov za veliko ljudi, pomembno določa status posameznika, iz nje izvirajo nekatere socialne pravice itd.) ♦ Opredelijo pojem fleksibilizacija trga dela (varnost zaposlitve ni nikomur zagotovljena, povečuje se delež prekarnih zaposlitev itd.). ♦ Ugotavljajo vzroke fleksibilizacije trga dela in posledice na življenje ljudi. 	

Skupno število točk IP 2: 40